

Den Haag, 11 maart 2009

Namens de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer bied ik u de vragen aan die de verschillende fracties in het Notaoverleg van 9 maart jl. aan de orde hebben gesteld en die u nog niet heeft kunnen beantwoorden.

Namens de commissie verzoek ik u te bevorderen dat de beantwoording van de vragen uiterlijk 17 maart a.s. naar de Kamer wordt gestuurd.

CDA-fractie:

1. De structuurvisie zoomt bij allerlei thema's in op de G4 en Almere. Slechts 19% van het BBP wordt in de G4 verdiend, minder dan de helft van het BBP van de Randstad, die op zijn beurt minder dan de helft van het gehele BBP oplevert. Ook qua populatie mis je veel als je alleen op de grote steden mikt, want in de Randstadprovincies wonen zo'n 7 miljoen mensen, waarvan nog geen derde – 2,2 miljoen – in de G4 en Almere wonen. Gezien deze cijfers, vanwaar dan toch die keuze voor de grote steden, die ook blijkt uit de samenstelling van het trekkende bestuurlijk trio van u en de wethouders van Den Haag en Amsterdam? Kunt u uiteenzetten waarom u juist met dit bestuurlijk duo deze visie heeft samengesteld? Kortom, voor een structuurvisie G4 is deze visie prima geslaagd, maar voor het hele gebied is het wat mager. Graag uw reactie.
2. Omdat het Urgentieprogramma Randstad niet uit twee delen bestaat, moet deze structuurvisie dat ook niet doen. Was niet juist de constatering van de OESO, dat het slecht is dat de (ruimtelijke) synergie tussen steden in de Randstad ontbreekt? Waarom wordt op het gebied van bijvoorbeeld mobiliteit dan weer gekozen voor die vleugelaanpak en waarom laat u zich afleiden door bestaande bestuurlijke constructies als de uitdaging van een ander schaalniveau is?
3. U heeft in deze nota vooral gekeken hoe de Randstad het doet in de internationale context, maar heeft weinig oog voor de aansluiting bij wat er in de rest van de provincie gebeurt. Een betere aansluiting naar het oosten bijvoorbeeld zou juist ook de woningdruk die nu in de Randstad wordt gelegd kunnen verlichten. Er zijn geluiden dat daarmee de helft van de 500 000 woningen kan worden opgevangen. We delen de nadrukkelijke keuze voor de focus op de Randstad, vanwege de problemen en kansen die daar liggen. Maar voor de goede probleemanalyse en de oplossingen heb je misschien ook wel de gebieden buiten de Randstad nodig om de Randstad leefbaar te houden. Mede daarom heeft de CDA-fractie ook gepleit voor een onderzoek naar de HSL-lijn oost. Graag uw reactie.
4. Als nieuwe bouwlocaties nodig mochten blijken, dan wordt voorgesteld dat eerst binnen bestaand bebouwd gebied te zoeken, dan in aansluiting op de steden in de Randstad en pas dan verder weg (de zgn. «ladder» die in de structuurvisie wordt gepresenteerd). Klopt het dat dit betekent dat er altijd eerst bij de grote steden moet worden gebouwd en dan pas in kleinere gemeenten?
5. De Rijnmondregio krimpt licht, in bepaalde delen en aan de randen van de Randstad krimpt de bevolking ook, maar in de structuurvisie blijft staan dat krimp slechts een probleem is voor Oost-Groningen en Zuid-Limburg. Dat is bezijden de waarheid. Graag uw uitgebreide reactie hoe u krimp alsnog, in overleg met de minister voor WWI, in deze visie zult verwerken.
6. De keuzes voor woningbouwlocaties hebben nu invloed op de verdere groei en krimp van gebieden straks. U schrijft nu: «Grootschalig

bouwen in gebieden die grenzen aan de buitenkant van de Randstad, zoals de Gelderse Vallei, wijst het kabinet met oog op de grote verplaatsingsafstanden en negatieve milieueffecten in beginsel af.» Hiermee is de CDA-fractie het niet eens. Ten eerste gaat de opmerking over verplaatsingsafstanden ervan uit dat die nieuwe bewoners aan de rand van de Randstad allemaal in de Randstad werken.

Werkgelegenheidsgroei is de laatste jaren echter vooral ook richting het oosten gerealiseerd, dus met die verplaatsingsafstanden valt het mee. Voor wat betreft de Gelderse Vallei kan bijvoorbeeld genoemd worden de foodvalley. Een analyse van woningprijzen is nodig, wat naar verwachting uitwijst dat het opheffen van infrastructurele flessenhalzen de druk op steden in de Randstad verlicht, ten gunste van regio's met een meer ontspannen woningmarkt zoals de Alblasserwaard, Deltapoort, Zuid-Hollandse eilanden, Noord-Holland boven Amsterdam, het Groene Hart enzovoort. Graag uw reactie.

7. Voor uitvoering van de ambities voor Noordvleugel en de Zuidvleugel wordt vooruit gewezen naar de Mobiliteitsaanpak. Die blijkt echter slechts tot 2020 te lopen, dus er is wat ons betreft een aanvulling nodig voor het gat tussen 2020 en 2040. Graag uw reactie.
8. De CDA-fractie mist ook een fundamentele visie op de relatie tussen mogelijke krimp in en om de Randstad versus onderzoek naar flessenhalzen en mogelijke groei die dat ten gevolge kan hebben. Graag uw reactie.

PvdA-fractie:

1. Past bouwen in de Zuidplaspolder in de Groen Blauwe delta?
2. Hoe verhoudt zich binnenstedelijk bouwen qua duurzaamheid tot bouwen in het open gebied?
3. Bij binnenstedelijk bouwen spelen andere partijen, zoals NS Vastgoed, een belangrijke rol. Wat gaat u doen om deze monopolist te bewegen zich als maatschappelijk partner te gedragen?
4. Komen alle projecten die uit de structuurvisie voortvloeien in het MIRT terecht?

SP-fractie:

1. Het Planbureau voor de Leefomgeving krijgt de opdracht de consequenties van bevolkingskrimp voor het nationale ruimtelijk beleid te onderzoeken. Omdat de Randstad onderdeel is van dat nationale beleid is de vraag relevant wat de consequenties van dat onderzoek voor de Structuurvisie heeft. Graag uw reactie.
2. Bent u bereid de «muur» die rond de Randstad af te breken en nog eens uit te leggen waarom bouwen in de Zuidplaspolder op zes en een halve meter onder NAP wel een reële optie is?
3. Vanwege de noodzakelijke samenhang en om het gebrek aan capaciteit deskundigheid bij gemeenten te compenseren moet er een Planologische Dienst Randstad komen, die in aanvulling van de onderzoeken, analyses en adviezen de werkelijke uitvoering ter hand neemt. Het zou ook goed zijn als daarin alle over de departementen versnipperde geldstromen samenkomen. Hoe gaat u de regie regelen en ziet u iets in een Planologische Dienst Randstad?
4. Een Publieke Grondbank Randstad, als voorloper op een nationale grondbank dient dan ook snel opgericht te worden. Als eerste bezit kan daar het grondeigendom van Fortis ingelegd worden. Graag uw reactie.
5. In het recente advies Grond voor Kwaliteit doet de VROM-raad een aantal interessante suggesties: heroverweging van het recht op zelfrealisatie en onderzoek de mogelijkheden voor verwerving van ruwe bouwgrond tegen gebruikerswaarde. De SP-fractie wil dat u de

- speculatie stopt. Wanneer wordt het kabinetsstandpunt over de aanbevelingen van de VROM-raad naar de Kamer gestuurd?
6. De SER-ladder zou wat de SP-fractie betreft ook bij uitleglocaties ingezet moeten worden. Eerst nut en noodzaak, dan kijken of je door herstructurering of functieverandering binnenstedelijk in de behoefte kan voorzien en als laatste redmiddel nieuwe uitleglocaties. Daarbij zou een groene heffing moeten gelden waarvan de opbrengst wordt geïnvesteerd in stedelijke vernieuwing. Graag uw reactie.
  7. Er zijn inmiddels 76 woonboulevards in Nederland en tweederde daarvan leidt een kwijnend bestaan. Het zou een zegen zijn voor de diversiteit van het winkelaanbod en de leefbaarheid van de steden als er weer snel een beleid voor grootschalige detailhandel en perifere detailhandel geformuleerd wordt. Bent u bereid om hier bij de minister van EZ een lans voor te breken?
  8. De Raad voor Ruimtelijk, Milieu en Natuuronderzoek beveelt uitdrukkelijk aan om de toplist eerst nog te laten toetsen door de gezamenlijke planbureau's. Dat vinden wij een goede aanbeveling. Zeker als daarbij al die eerder genoemde nota's en bestaand beleid in onderlinge samenhang worden meegenomen. Bent u van plan dit advies op te volgen?

VVD-fractie

1. Hoe denkt u over meervoudig gebruik van grond, bij voorbeeld kantoren boven autowegen?
2. We praten over hoogbouw bij woningen, maar zouden ook bedrijventerreinen niet in meer lagen kunnen, zodat ze minder ruimte innemen?
3. Voor buitenlandse bedrijven is voor werknemers passend onderwijs voor kinderen en goede kinderopvang zonder wachtlijst van belang. Wat wilt u hier aan doen?

GroenLinks-fractie

1. In de Nota Ruimte is vastgelegd dat 25 tot 40% van de 500 000 nieuwe woningen die tot 2040 gebouwd gaan worden in de stad moeten worden gerealiseerd. Het CRA is echter veel ambitieuzer en stelt dat 80% wenselijk en haalbaar is. Deelt u dit standpunt van CRA? Denkt u met het CRA dat dit haalbaar en wenselijk is?
2. De G4 hebben aangegeven graag mee te werken aan de kabinetsambitie om tot 2020 90 000 woningen binnen de stad te realiseren, maar vragen om budget. Kunt u uiteenzetten in welke mate u van plan en in staat bent aan die wens tegemoet te komen en op welke termijn?
3. Deze kabinetsperiode groeien de BDU-gelden ongeveer €100 miljoen per jaar minder mee, dan eerder was afgesproken. Kunt u uiteenzetten hoe u deze bezuiniging rijmt met het streven naar een forse verbeteringen van het stads- en streekvervoer, zoals u zegt te ambiëren in de structuurvisie?
4. Kunt u reageren op de vraag van GroenLinks-fractie waarin de Randstad op het punt van de keuze voor een vervoerssysteem verschilt van New York, waar alles gericht is op openbaar vervoer, terwijl in de Randstad de auto het dominante vervoersmiddel blijft tussen de steden? Waarop baseert u het uitgangspunt dat mensen geneigd zouden zijn hun auto's aan de rand van steden achter te laten en in welke mate gebeurt dat nu?
5. Kunt u wat dieper ingaan op de nota «Groen kan het dak op», het Groenlinkse groene dakenplan dat u tijdens het Nota-overleg overhandigd kreeg? Deelt u de ambities van de GroenLinks-fractie ten aanzien van het realiseren van groene daken op bestaande en nieuwe woningen? Bent u bereid te onderzoeken of groene daken voor nieuwe woningen via het bouwbesluit voorgeschreven kunnen worden? Bent

u bereid om, aanvullend op gemeentelijke subsidies, ook een rijkssubsidie in te stellen, ter orde van grote van € 10,- / m² zoals wordt voorgesteld? Kunt u reageren op de stelling van de GroenLinks-fractie (ondersteunt door een CPB-advies) dat een dergelijke subsidie deel kan uitmaken van een pakket maatregelen voor woningisolatie, om de economie te stimuleren?

6. Welke garanties kunt u inbouwen om ervoor te zorgen dat goed openbaar vervoer gegarandeerd is voordat mensen nieuwbouwwijken betrekken?
7. Kunt u een toelichting geven op haar, wat GroenLinks-fractie betreft verontrustende, boodschap dat «een andere instrument ter vervanging van het migratiesaldo nul» denkbaar is?

ChristenUnie-fractie:

1. Het mainport concept is versleten en er zijn vragen te stellen bij de impact van ruimtelijke reserveringen voor de luchthaven. Over al deze ruimtelijke aspecten staat niets in de structuurvisie. De structuurvisie spreekt wel over scenario's met 220 miljoen passagiersbewegingen op Schiphol in 2040. Dit is wel erg visionair en gaat veel verder dan de afspraken die net zijn gemaakt aan de Alderstafel. Graag uw reactie.
2. De verdichtingsambitie is wat betreft de ChristenUnie-fractie te laag. Het college van Rijksadviseurs adviseert een binnenstedelijke verdichtingsopgave van 80% en veel steden streven ook een hogere ambitie na dan in de structuurvisie staat. Er zijn echter ook regio's die veel minder ambitieus zijn. Ziet u mogelijkheden om koploperregio's te belonen, bijvoorbeeld door er een sleutelproject van te maken?
3. Inbreidingsprojecten zijn complexer en hebben vaak een onrendabele top. Daar staan echter hogere maatschappelijke baten tegenover. Terwijl het bij uitleglocaties precies andersom is. Ik roep u op te zoeken naar instrumenten die de spanning van het neerslaan van kosten en baten bij verschillende partijen verkleinen. Graag uw reactie op het advies van de VROM-raad om regionale verevening meer verplichtend te maken. We moeten bezien hoe we schaarste kunnen inzetten als sturingsinstrument. Voor de lange termijn steunt de ChristenUnie-fractie de volgorde van zoeken naar nieuwe locaties (maar bij een hogere verdichtingsambitie is het nu nog te vroeg om te zoeken naar nieuwe uitleglocaties voor na 2030).
4. Vorige week is in het algemeen overleg over de uitvoering van de Nota Ruimte gesproken over groei prognoses. Het Transatlantic Market model dient als randvoorwaarde te gelden bij de planning van nieuwe bedrijventerreinen. Het verbaast de ChristenUnie dat in Randstad 2040 een hoger groei model wordt gehanteerd. Wat zijn de opgaven uitgaande van het Transatlantic Market prognoses?
5. TNO adviseert de benchmark voor de Randstad vaker uit te voeren. Dit lijkt de ChristenUnie-fractie een goede zaak. Wel is daarbij een verdere verdieping nodig, bijvoorbeeld van de vraag met welke regio's we willen concurreren en op welke gebieden we daarbij willen excelleren. Van Portland kunnen we leren dat het van belang is om het centrale concept actief te onderhouden.

SGP-fractie:

1. De VROM-Raad, de Raad voor het Landelijk Gebied en enkele planbureaus hebben gewezen op het ontbreken van een toekomstvisie op de rol van de landbouwsector in de Randstad. Welke landbouw heeft het kabinet voor ogen? Waar gaat de in de structuurvisie genoemde «transitie van de landbouw» naar toe? Welke ruimte blijft er voor een concurrerende landbouwsector (m.n. melkveehouderij),

inclusief ruimte voor schaalvergroting en maatregelen tegen verzilting en vernatting?

2. Bent u bereid middels zonering enerzijds in bepaalde gebieden ruimte te bieden voor een concurrerende landbouw, zoals hiervoor genoemd, en anderzijds in bepaalde gebieden de voorkeur te geven aan verbrede landbouw met landschapsbeheer, recreatie en compensatie voor waterpeilverhoging?

Hoogachtend,

De griffier van de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke
Ordening en Milieubeheer,
M. J. van der Leeden